

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2021-736
Den 27. april 2021

Rådsmøde (udenrigsanliggender) den 10. maj 2021

SAMLENOTAT

1. Vestbalkan.....	2
2. Transatlantiske forhold.....	4
3. Belarus	6

1. Vestbalkan

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat. Genoptryk af samlenotat oversendt ifm. forelæggelsen af rådsmødet (udenrigsministre) den 15. april 2021, idet det noteres, at punktet blev taget af dagsordenen for rådsmødet (udenrigsministre) den 19. april og i stedet er sat til behandling på rådsmødet (udenrigsministre) den 10. maj 2021.

1. Resumé

Der forventes en generel drøftelse af udviklingerne på Vestbalkan, herunder EU's engagement til regionen, udenrigs- og sikkerhedspolitiske forhold, geopolitik, vacciner samt reformer.

2. Baggrund

EU har et massivt engagement på Vestbalkan og en naturlig interesse i at sikre en positiv udvikling både politisk, økonomisk og sikkerhedsmæssigt. De seneste år har regionen fyldt mere på den europa- og udenrigspolitiske dagsorden og geopolitisk er der i EU stigende opmærksomhed om den rolle som Kina, Rusland, Tyrkiet og Golflandene spiller i området, herunder gennem infrastrukturinvesteringer, vaccine- og værnemiddeldiplomati såvel som andre former for påvirkningsarbejde mhp. at søge politisk indflydelse. Samtidig har migrationskrisen i 2015 øget fokus på Vestbalkan som en central migrationsrute.

25 år efter Dayton-aftalen må det konstateres, at Bosnien-Hercegovina er langt fra at have opnået politisk stabilitet som en samlet, selvstændig stat. Der kan forventes en drøftelse af, hvad EU kan gøre for at hjælpe landet med at igangsætte og implementere reformer, særligt ift. valg og forfatningsrelaterede emner.

De senere år har Beograd-Pristina dialogen om en normalisering af forholdet mellem Serbien og Kosovo ligget i dvale. På det seneste er der dog kommet fornyet momentum i forhandlingerne. Der vil kunne forventes en drøftelse af udsigterne til fremskridt i dialogen efter det nylige parlamentsvalg i Kosovo, der resulterede i en ny regeringsdannelse den 22. marts 2021.

EU gav i marts sidste år grønt lys for at indlede optagelsesforhandlinger med Nordmakedonien og Albanien. Forslag til forhandlingsrammer har imidlertid ikke kunne sendes til vedtagelse i Rådet som følge af modstand fra et enkelt medlemsland. Det bemærkes, at EU's udvidelsesproces hører under rådet for generelle anliggender.

Det vestlige Balkan er hårdt ramt af COVID-19 og der er fortsat et omfattende behov for vacciner i landene. EU har ydet ca. 25 milliarder kroner i COVID-relateret støtte til det vestlige Balkan og i marts-april blev de første vacciner sendt til alle seks Balkanlande via COVAX-samarbejdet. EU er ved at etablere en mekanisme for vaccinedeling, som har til formål at koordinere og håndtere EU-medlemslandenes donation og/eller gensalg af vacciner til tredjelande. Mekanismen vil i første omgang have fokus på det vestlige Balkan, de sydlige og østlige naboskabslande samt Afrika. Samtidig har kinesisk og russisk vaccinediplomati dog vist sig særligt effektivt på Vestbalkan.

3. Formål og indhold

Formålet med drøftelsen er bl.a. at give medlemsstaterne mulighed for at dele deres syn på udviklingen på Vestbalkan. Der lægges op til en bredspektret strategisk drøftelse med fokus på geopolitik, udenrigspolitik og sikkerhedssamarbejde med Vestbalkan. Derudover vil der være

fokus på, hvordan man kan skabe et mere aktivt bilateralt og regionalt engagement, herunder med internationale partnere.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes en generel drøftelse af EU's engagement og udviklingen i regionen, hvor der ikke træffes beslutninger.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen bakker op om EU's vigtige indsats og engagement på Vestbalkan. Regionalt samarbejde og gode naboskabsrelationer er væsentlige for sikkerhed og stabilitet i regionen. Regeringen finder det afgørende, at EU's udvidelsesspor med landene på Vestbalkan ikke sammenblandes med EU's relationer til Vestbalkan generelt. Drøftelser, der vedrører udvidelse, bør således fastholdes i regi af rådet for almindelige anliggender. Regeringen støtter deling af vacciner med bl.a. landene på det vestlige Balkan.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Vestbalkan har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 7. december 2018. Beograd-Pristina dialogen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg til orientering den 9. oktober 2020.

2. Transatlantiske forhold

KOM dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Siden indsættelsen af præsident Biden har EU og USA styrket samarbejdet om udenrigspolitikken. Udenrigsministrene forventes på rådsmødet at drøfte det transatlantiske forhold og samarbejdet med Biden-administrationen forud for et planlagt EU-USA topmøde i juni. Der ventes særligt fokus på en række af de mest aktuelle udenrigspolitiske sager samt evt. også sundhed, handel, demokrati og menneskerettigheder.

2. Baggrund

Siden indsættelsen af præsident Biden d. 6. januar har EU og USA styrket sit samarbejde om udenrigspolitikken. EU vedtog den 7. december 2020 ambitiøse rådskonklusioner for samarbejdet, hvori EU bl.a. udtrykte ønske om tættere samarbejde om klima og grøn genopretning, sikkerhed, demokrati og multilateralisme mv. Udenrigsminister Blinken og præsident Biden leverede under virtuelle møder med henholdsvis udenrigsrådet den 22. februar og EU's stats- og regeringsledere den 25. marts ligeledes en række positive budskaber om at styrke samarbejdet. Der ventes afholdt et EU-USA topmøde i juni i forbindelse med NATO-topmødet d. 14. juni. USA er også på mange områder vendt tilbage til det internationale, regelbaserede samarbejde. USA er f.eks. genindtrådt i Paris-aftalen, WHO og FN's menneskerettighedsråd og har forlænget New START-aftalen med Rusland om strategiske atomvåben.

På en række konkrete udenrigspolitiske sager søger EU og USA at øge koordinationen og styrke det transatlantiske fodslag. Det gælder bl.a. i forholdet til Iran. Biden-administration er indstillet på at genindtræde i atomaftalen med Iran mod samtidig iransk tilbagerulning af en række overskridelser af aftalen. Man har engageret sig i indirekte forhandlinger i Wien med aftalens parter. EU arbejder for at tilvejebringe en løsning, der kan bevare aftalen intakt.

Tæt koordination med USA er afgørende i håndteringen af udfordringerne fra Rusland. USA's politik overfor Rusland er under præsident Biden skærpet, bl.a. som resultat af en række bilaterale tvister. USA signalerer mere klart vilje til at iværksætte robuste modsvar grundet uacceptable russiske handlinger. Den seneste runde af amerikanske sanktioner og udvisning af ti russiske diplomater som respons på SolarWinds-cyberangrebet, forsøg på valgindblanding i 2020 og russiske dusører på amerikanske soldater i Afghanistan har bidraget til yderligere at skærpe forholdet. Både EU og Danmark udsendte støtteerklæringer til USA's udmelding om SolarWinds-cyberangrebet.

Siden marts 2019 har EU betegnet Kina som både en samarbejdspartner, en økonomisk konkurrent og en systemisk rival. Den nye amerikanske administration har signaleret en lignende rammesætning af forholdet til Kina, men har samtidig fortsat en mere kontant italesættelse af truslerne fra Kina. For USA og EU er Kina stadig en uundgåelig partner på en række områder, men der ses en voksende enighed på tværs af Atlanten om håndteringen af de forskellige udfordringer, som Kinas stigende globale indflydelse udgør.

Et område, hvor USA har signaleret nødvendigheden af samarbejde med både Rusland og Kina er klima, hvor USA er en central alliancepartner i den grønne omstilling og i forhold til at skabe det nødvendige momentum frem mod COP26. Præsident Biden afholdte den 22.-23. april 2021 et internationalt klimatopmøde, hvor USA selv udmeldte et reduktionsmål for drivhusgasser på 50 % frem mod 2030. Dette samt Bidens fokus på at nå klimaneutralitet i 2050 og en CO²-fri elsektor i 2035 har skabt mulighed for nye samarbejder mellem USA og EU inden for bl.a. kuludfasning og tjener som et vigtigt forbillede i forhold til at hæve klimaambitionerne globalt.

3. Formål og indhold

Rådsmødet er en anledning for udenrigsministrene til at gøre status for udviklingen i det transatlantiske forhold samt drøfte fælles prioriteter for samarbejdet med Biden-administrationen forud for et EU-USA topmøde i juni.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres i sagen.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have statsfinansielle konsekvenser for EU's budget, lovgivningsmæssige konsekvenser, erhvervsøkonomiske konsekvenser eller konsekvenser for miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen er ikke sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes bred enighed om vigtigheden af at fortsætte med at styrke dialogen og samarbejdet med USA. Der ventes drøftelser om centrale udenrigspolitiske emner, herunder Iran, Rusland og Kina, hvor der generelt vurderes at være optimisme i EU ift. konvergensen mellem USA og Europa.

10. Regeringens generelle holdning

USA er vores tætteste allierede, Danmarks sikkerhedsgarant gennem NATO og en central international partner for EU. Regeringen støtter op om at styrke og udvide det tætte transatlantiske forhold mellem EU og USA, herunder på en række konkrete og prioriterede områder relateret til fx COVID-19-håndtering, klima, handel og det multilaterale samarbejde. Regeringen støtter også op om øget strategisk dialog og samarbejde med USA på centrale udenrigs- og sikkerhedspolitiske områder, herunder ikke mindst i forholdet til Rusland og Kina.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Det transatlantiske forhold blev sidst forelagt for Europaudvalget den 4. december 2020 i forbindelse med forelæggelsen af den uformelle videokonference for udenrigsministre den 7. december 2020.

3. Belarus

KOM-dokument foreligger ikke.

Nyt notat.

1. Resumé

Der forventes en drøftelse af situationen i Belarus i lyset af den fortsat omfattende repression i landet. Drøftelsen vil være en mulighed for at sende et budskab om fortsat støtte til en demokratisk transition i Belarus, opgøret med straffriheden, opfordring til løsladelse af alle politiske fanger samt fortsat behov for pres på regimet gennem udarbejdelse af en fjerde sanktionspakke.

2. Baggrund

Presset mod belarusiske menneskerettighedsforkæmpere, civilsamfundsrepræsentanter og uafhængige medier er markant. Den omfattende repression fra det belarusiske sikkerhedsapparat fraholder befolkningen fra at demonstrere, og der har den seneste tid været en ny bølge af ransagninger og anholdelser rettet mod menneskerettighedsforkæmpere i landet, herunder mod repræsentanter for det polske mindretal. En række lovændringer er undervejs i det belarusiske system, som - hvis vedtaget - vil have en negativ effekt på advokaters råderum og massemediers mulighed for at rapportere om massedemonstrationer.

Flere internationale rapporter har bekræftet langvarige og systematiske menneskerettighedskrænkelser, herunder brugen af tortur, vilkårlige tilbageholder og voldsomme begrænsninger på forsamlings-, ytrings- og mediefriheden. På trods af gentagne opfordringer fra det internationale samfund går de ansvarlige for menneskerettighedskrænkelserne i Belarus fri. Derfor har Danmark arbejdet for at samle støtte fra en bred kreds af lande samt EU til etableringen af initiativet ”International Accountability Platform for Belarus” (IAPB), som blev lanceret den 24. marts 2021. Etableringen af IAPB er en opfølgning på anbefalingerne i rapporten under den såkaldte Moskva-mekanisme iværksat i september 2020 i Organisationen for Sikkerhed og Samarbejde i Europa (OSCE) af 17 lande, herunder Danmark. Danske DIGNITY – Dansk Institut mod Tortur står i spidsen for platformen i tæt samarbejde med bl.a. belarusiske menneskerettighedsorganisationer. Platformen skal stå for systematisk indsamling, konsolidering og opbevaring af beviser for grove menneskerettighedskrænkelser, så de senere vil kunne indgå som grundlag for retsforfølgning enten ved nationale, regionale eller internationale domstole. Som medlem af FN’s Menneskerettighedsråd har Danmark parallelt med denne indsats arbejdet hårdt for, at Menneskerettighedsrådet iværksætter en FN-efterforskning af menneskerettighedskrænkelser i Belarus under med støtte af relevante eksperter. En resolution blev den 24. marts 2021 vedtaget, som giver et stærkt mandat til FN’s Højkommissær for Menneskerettigheder til at indsamle og analysere bevismateriale for menneskerettighedskrænkelser og identificere de ansvarlige med henblik på retsforfølgelse.

I tråd med EU’s gradvise tilgang om yderligere sanktioner såfremt situationen forværres, støttes fra dansk side udarbejdelsen af en fjerde sanktionspakke.

3. Formål og indhold

Der forventes en drøftelse af situationen i Belarus i lyset af den fortsat omfattende repression i landet. Drøftelsen vil være en mulighed for at sende et budskab om fortsat støtte til en demokratisk transition i Belarus, opgøret med straffriheden samt opfordring til løsladelse af alle politiske fanger. Samtidigt vil der forventeligt kunne opnås politisk enighed om at forberede en fjerde sanktionspakke.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andres landes holdninger

Der forventes bred opbakning til fortsat at støtte det belarusiske civilsamfund og nationale dialoginitiativer, samt støtte arbejdet for at sikre at ansvarlige for menneskerettighedskrænkelser i Belarus retsforfølges. Der forventes at være opbakning til en fjerde pakke af sanktionslistninger i tråd med EU's gradvise tilgang.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen har fra starten presset stærkt på for hurtig indførelse af målrettede sanktioner mod de ansvarlige for valgsvindel og overgreb mod den undertrykte belarusiske civilbefolkning, demonstranter og journalister. Fra dansk side er det centralt, at presset på det belarusiske regime opretholdes, samtidigt med at EU viser sin opbakning til og støtter den belarusiske befolkning. Regeringen bakker fuldt op om en fjerde sanktionspakke. Danmark har stået i spidsen for at bidrage til arbejdet med at sikre, at personer ansvarlige for de voldsomme menneskerettighedskrænkelser i Belarus kan retsforfølges. Fra dansk side vil man fortsætte dette arbejde, samt sørge for at situationen i Belarus fastholdes højt på den internationale dagsorden.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Belarus (Hviderusland) blev sidst forelagt for Folketingets Europaudvalg den 9. oktober 2020.